

13 MEI 1934

VIERING VAN Z.E.H. KAREL SMET

25 JAAR DEKEN

VAN GERAARDSBERGEN

door Leon DE COUVREUR

In zijn nummer van dezelfde datum trekt "de Geeraard", Katholiek Weekblad der kantons Geraardsbergen en Ninove, alle registers open om via de jubilaris, de hele Katholieke kerk en haar bedienaars te huldigen. Wij zouden de lezer graag laten "genieten" van de tijds- en overtuigings gebonden stijl van het artikel, maar dit is niet het doel van onderhavige bijdrage.

Zo 'n feest kost natuurlijk geld en het is maar normaal dat de jubilaris een geschenk wordt aangeboden. Daarom richt het feestkomitee op 11 maart 1934, via "de Geeraard" een oproep tot medewerking door de ganse bevolking: "Reeds nu mogen wij zeggen dat het feestgeschenk zal bestaan in eene algemeene volksinschrijving voor het ondersteunen van de parochiewerken, zo duurzaam aan onzen geliefden geestelijke leider, en thans zo erg door de steeds durende crisis getroffen. Gedenklijsten zullen op tijd en stond van huis tot huis aangeboden worden waar elk zijn gift zal kunnen inschrijven. We weten de tijden zijn hard. Doch daar worden geen zware offers gevraagd, zelfs de geringste giften zijn welkom".

Precies rond het financieel aspect van het feest willen wij enkele bedenkingen kwijt. De Geeraard van 11 juni 1934 publiceert een overzicht van de kostprijs van het jubelfeest, en een overzicht van de milde schenkers, gerangschikt per straat:

De inkomsten bedroegen 35.923,05 fr. samengesteld als volgt:

Giften van de inwoners van de gemeenten	
en ook de E.E.H.H. geestelijken	28.816,80 fr.
De opbrengst van de bloemenverkoop	7.106,35 fr.
Totaal	35.923,15 fr.

Uitgaven:

Tapijten kerk	4.952,50 fr.
Gong, kerk	850,00 fr.
Onkosten	5.567,60 fr.
Totaal	11.400,10 fr.

Een boni van 24.523,05 fr werd aan de Z.E.H.Deken overhandigd voor de parochiale werken.

Per straat gerangschikt zagen de giften er als volgt uit:

Gasthuisstraat	3.538,50 fr	Adamstraat	379,00 fr
Markt	2.597,00 fr	Stationsplein	365,00 fr
Wijngaardstraat	2.294,00 fr	Oudenaardse poort	318,25 fr
Kloosterstraat	2.140,50 fr	Kloef- en Pachterstr.	266,00 fr
Denderstraat	2.005,00 fr	Gentsestraat	257,00 fr
Nieuwstraat	1.637,00 fr	Verhaegenlaan	190,00 fr

Vredestraat	1.530,00 fr	Molen-en Duivenstr.	188,50 fr
Lessensestraat	1.496,50 fr	Gaffelstraat	175,00 fr
Vesten	1.441,00 fr	Penitentenstraat	173,00 fr
Oudenaardse str.	1.263,00 fr	St.-Anna en boelarestaat	149,00 fr
Nederboelare	975,00 fr	Kaai	131,00 fr
Collegestraat	850,00 fr	Edingse steenweg	117,50 fr
Grotestraat	792,50 fr	Buizemont	91,00 fr
Karmelietenstraat	724,60 fr	Wegvoeringstraat	83,00 fr
Brugstraat	684,00 fr	Meers- en Polderstr.	73,00 fr
Kattestraat	648,00 fr	Oudenbergstraat	70,00 fr
Buizemontstr. + Pelgrimsweg	616,00 fr	Kleine karmelietenstr.	63,70 fr
Hunnegemstraat	400,00 fr	Volderstraat	56,50 fr
		Pateelstraat	43,50 fr

Vertrekkend op basis van de adressenlijst en het adressenboek Geraardsbergen 1995-1997, aangevuld met mijn persoonlijke herinneringen, heb ik getracht een gemiddelde bijdrage per gezin per straat te berekenen. Die anders benaderde klassering volgt hierna:

1. Markt	50,00 fr	14. Lessensestraat	11,50 fr
2. Wijngaardstraat	44,00 fr	15. Stationsplein	9,85 fr
3. Denderstraat	43,60 fr	16. Hunneghemstraat	9,30 fr
4. Collegestraat	42,50 fr	17. Adamstraat	8,70 fr
5. Nieuwstraat	30,90 fr	18. Wegvoeringstraat	4,40 fr
6. Vredestraat	30,00 fr	19. Penitentenstraat	4,20 fr
7. Gasthuisstraat	26,20 fr	20. Molen- + Duivenstr	3,00 fr
8. Brugstraat	16,70 fr	21. Oudenbergstr.	2,80 fr
9. Vesten	16,20 fr	22. Pachterstraat	2,15 fr
10. Grotestraat	15,85 fr	23. Gaffelstraat	2,15 fr
11. Karmelietenstr.	15,40 fr	24. St. Annastraat	1,70 fr
12. Kattestraat	13,20 fr	25. Meers- & Polder	1,15 fr
13. Verhaegenlaan	12,25 fr	26. Pateelstraat	0,90 fr

Niet voor alle straten werd deze berekening gemaakt omdat niet na te gaan is of b.v. bij de Kloosterstraat de Oude Steenweg betrokken is. Waar het onderscheid te maken tussen Oudenaardsestraat en Oudenaardse Poort, Nederboelare en Gentsestraat. Ook ontbreken enkele straten: Boerenhol, Bokerstraat, Steenstraat, Klein Frankrijk, Kloostermeerstraat enz. Ook al dient men rekening te houden met het feit dat niet elk gezin giften heeft gedaan. Doch kan de aandachtige lezer met deze lijst een vergelijkende 'vrijgevigheid' opmaken tussen zuivere handelsstraten (Grote- Brug- nieuwstraat, Markt), straten met begoede burgerij (Stationsplein, Wijngaardstraat) en de arbeiderswijken. Men vergete evenmin rekening te houden met het feit dat b.v.b. in de Gasthuisstraat, Collegestraat, Karmelietenstraat, heel wat religieuzen samen wonen.

En dan het prijskaartje! Het is zeer normaal dat een jubilaris feestelijk gehuldigd wordt, maar moest de hele zaak zou duur uitvallen? Let wel dat is geen alleenstaand geval. Ik vind persoonlijk dat b.v.b. koninklijke en prinselijke huwelijken en begrafenissen pauselijke bezoeken en tutti quanti ook te veel geld kosten. Maar terug naar 1934, in België het dieptepunt van de wereldcrisis.

De crisis die de Verenigde Staten in 1929, met als orgelpunt de beurscrach van Zwarte Donderdag 28 oktober 1929, op de rand van de afgrond bracht, breidde snel uit over heel de wereld. De Belgische uitvoer zakte van 28 miljard fr. in 1931 tot 15 miljard fr. in 1932, tot 14 miljard fr in 1933 en tenslotte, tot 13 miljard in 1934.

Het aantal falingen klom in verhouding: 575 in 1930, 851 in 1931, 1153 in 1932, 1237 in 1933. Hieruit volgde een weergalozе stijging van de werkloosheid. Einde 1929 bedroeg het aantal volledig werklozen 12.500, was in 1930 reeds opgelopen tot 76.000, einde 1931 tot 200.000 en einde 1934 tot 350.000.

Wie deze tijd heeft beleefd zal wellicht nooit de beelden vergeten van de "doppers" die in alle steden en gemeenten in lange rijen voor het stempellokaal stonden aan te schuiven. Toen werd hun effectieve werkloosheid nog twee keer per dag gecontroleerd alvorens zij konden aanspraak maken op steungeld. Hoeveel dit was en welke ellende de arbeidersbevolking in die tijd kende, spreekt uit de cijfers: een werkloze kreeg per week 109 fr steungeld. Het strikt minimum budget voor een gezin van twee personen zonder kinderen bedroeg 244 fr. Het aantal mensen dat het met dit -minder-dan-het-minimum moesten stellen steeg voortdurend, want wie werk heeft is niet veel beter af.

In 1929 bedroeg het gemiddelde dagloon van de Belgische arbeider nog 52 fr. Daarin waren begrepen: het uurloon en alle aanvullende vergoedingen zoals premies, overuren enz. Die aanvullende vergoedingen zijn de eerste om tijdens de crisisjaren te verdwijnen. De producenten willen meer produkten verkopen dan de koper kan kopen. Dat verscherpt de concurrentie. De ondernemers onderbieden elkaar om hun waar aan de man te brengen, zodat de prijzen overal dalen. Om deze daling te kunnen opvangen worden de lonen gedrukt. In de sector machinebouw verdient men gemiddeld 16% minder; in de textielnijverheid 17%; in de metaalindustrie 25%. Sterkst worden de mijnwerkers getroffen: hun lonen worden in juni 1930 met 5% verminderd; in oktober nogmaals met 4% en in 1931 volgen drie verminderingen met telkens 5% en in 1932 nogmaals twee keer met 5%, wat neerkomt op een loonsvermindering van 30%.

Tijdens de crisisjaren daalt het gemiddeld weekloon van de Belgische arbeider tot 280 fr. Ook voor hen is er armoede en de onzekerheid eindeloos. Toch kan hij niet weigeren te werken voor minder loon, want tientallen werklozen staan klaar om zijn plaats in te nemen.

Er hangt de gemiddelde Belg in 1934 nog meer onheil boven het hoofd. De oproep van 11 maart 1934 een bijdrage te storten ten bate van de jubilaris en zijn feest kan niet slechter vallen. Op 28 maart 1934 staakt de Bank van de Arbeid haar betalingen. Duzenden kleine spaarders verliezen hun zuurverdiende spaarcentjes. Op het einde van het jaar gaat nog een ander gigant in falings: de Belgische Boerenbond. Voor deze instelling toont men meer begrip dan voor de Bank van de Arbeid. De regering vraagt het parlement een wet goed te keuren waardoor de met de Boerenbond solidaire landbouwers het bankroet wordt bespaard, wat niet belet dat ook die grote bevolkingsgroep hard wordt getroffen. Getuige hiervan de volgende cijfers: vergeleken met de prijzen van 1928 daalden de prijzen in 1934 als volgt:

- tarwe, verkoopprijs van de landbouwer - 64,8%
daling van de broodprijs voor de koper - 38,7%.
- aardappelen in 't groot - 63,6%, in 't klein - 41,6%
- runderen op voet - 19,7%, runderen in de slachterij - 1%.
- levende varkens - 43,8%, varkensvlees - 8,5%

Als wij nu die cijfers overbrengen naar de onkosten voor het feest en naar de waarde van het geschenk aan de jubilaris, zien wij dat het feest: 40 arbeiderswerklozen of 104 weken steungeld aan werklozen kostte. Met de waarde van het geschenk kon aan 88 arbeiders een week loon uitgetaald worden en aan 225 werklozen een week steungeld, of anders uitgedrukt, het loon van de arbeider over één jaar en 10 maanden en steun aan een werkloze over vier en een half jaar.

- Bronnen:
- De Geeraard, jaargang 1934.
 - Wallens - Rudiger: La Belgique et la crise Européenne.
 - Scholl, S.H.: Historiografie van de arbeidersbeweging in België.